DOI: 10.33498/louu-2026-04-145

Павло Богуцький

доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України,
завідувач наукової лабораторії військового та міжнародного
гуманітарного права Державної наукової установи
"Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України"
(Київ, Україна)
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3537-6991
boguckijpavlo@gmail.com

УДК 340.13+341.312

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАВЕРШЕННЯ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ, СПРИЧИНЕНОГО АГРЕСІЄЮ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Анотація. Збройний конфлікт, спричинений агресією Російської Федерації проти України, має загальні та особливі ознаки, що визначаються положеннями міжнародного права і національного законодавства. Епістемологія загальних ознак збройного конфлікту між РФ і Україною підтверджує існуючі підходи до характеристики збройного конфлікту, насамперед у міжнародному праві, однак, по суті, не дає підстав для визначення особливостей, що мають значення для доктринальної діагностики його природи, початку, перебігу, завершення. Власне кожний збройний конфлікт потребує особливого підходу до встановлення не лише його воєнних, політичних, а й правових аспектів, що відображається на прогнозуванні завершення збройного конфлікту, на юридичній кваліфікації дій сторін збройного конфлікту.

Правові аспекти завершення збройного конфлікту виявляються в можливості укладення міжнародної угоди, якою може бути мирна угода, та розкриваються у змісті такого міжнародного документа.

Завершення збройного конфлікту з РФ для України має особливе значення. Наслідки для України збройного конфлікту, спричиненого агресією РФ, визначаються на сьогодні великими людськими втратами, знищенням об'єктів критичної інфраструктури, енергетичної системи, окупацією території, значними економічними втратами.

Натомість позиція РФ з початку збройного конфлікту та у процесі його перебігу характеризувалася гібридними діями, які приховувалися ідеологемами та беззмістовними заявами про власну безпеку, а з 24 лютого 2022 р. – необхідністю провести так звані денацифікацію та демілітаризацію України. Водночас визнання факту збройного конфлікту з Україною, мети агресії проти України – знищення української державності в офіційних політичній, правовій доктринах РФ відсутнє.

Правові аспекти завершення збройного конфлікту, спричиненого агресією РФ проти України, залежать від воєнної, політичної складових перебігу збройного конфлікту та зумовлені економічною складовою, що є визначальною у спроможності агресора продовжувати збройний конфлікт.

Метою статті є розкриття і характеристика правових аспектів завершення збройного конфлікту між РФ і Україною, які мають комплексні, системні ознаки та засновуються на нормах і положеннях міжнародного права, на існуючих у світовій практиці прецедентах, ураховують норми, положення національного законодавства щодо можливого правового урегулювання завершення збройного конфлікту.

© Павло Богуцький, 2026

Важливо, що в основі завершення збройного конфлікту, спричиненого агресією РФ проти України, – гарантії безпеки жертви агресії, якою є Україна, правова визначеність дій РФ стосовно мети агресії та її досягнення, правове забезпечення міжнародно-правового консенсусу щодо вирішення територіальних проблем, які виникли унаслідок збройного конфлікту, а також вирішення питань щодо відповідальності за міжнародні злочини, вчинені під час збройної агресії.

Ключові слова: збройний конфлікт; агресія; міжнародна безпека; воєнна безпека; воєнні злочини; міжнародний договір; світовий правопорядок; гарантії безпеки.

Проблема завершення збройного конфлікту між РФ і Україною, причиною якого є тривала агресія РФ, відзначається надзвичайною актуальністю та вирішується не лише під час військового протистояння сторін збройного конфлікту, яке має певну закономірність – перемога однієї із сторін і поразка іншої сторони.

Аналіз офіційних, інформаційних та інших матеріалів, що стосуються гарантій безпеки України в умовах збройного конфлікту, спричиненого агресією Російської Федерації, тривалого переговорного процесу між Україною, Російською Федерацією за участю США щодо завершення збройного конфлікту, а також стосовно укладення мирної угоди між РФ і Україною, забезпечення гарантій безпеки для України після завершення збройного конфлікту дають достатні підстави для розуміння можливості правового вирішення проблеми завершення збройного конфлікту.

Насамперед важливою є об'єктивна оцінка стану збройного конфлікту, спроможностей, переваг і вразливості сторін збройного конфлікту. Ситуація на лінії бойового зіткнення характеризується проведенням російськими збройними силами наступальних дій практично на усіх ділянках фронту, протяжність якого з півночі на південь у Сумській, Харківській, Луганській, Донецькій, Запорізькій, Дніпропетровській, Херсонській областях становить близько 1200 км. Сили оборони України ведуть оборонні бої та стримують натиск противника, руйнують плани агресора щодо окупації території України, на окремих ділянках проводять успішні контрнаступальні дії. Аналіз актуальної обстановки на лінії бойового зіткнення, незважаючи на офіційні заяви військово-політичного керівництва РФ, не дає підстав для висновку про переваги однієї із сторін збройного конфлікту, що привело б до її перемоги[1]. За таких обставин сторони збройного конфлікту – РФ та Україна – ведуть переговори щодо завершення збройного конфлікту за активної позиції США щодо участі в переговорах.

Стан і перспективи переговорного процесу між сторонами збройного конфлікту – Російською Федерацією та Україною, за участю в перемовинах США, набули значного публічного обговорення не лише в Україні. Суспільний запит на завершення наймасштабнішого у Європі після Другої світової

[1] Russian Offensive Campaign Assessment (Institute for the Study of War. ISW, March 16, 2026) <https://understandingwar.org/research/russia-ukraine/russian-offensive-campaign-assessment-march-16-2026> (accessed 27.04.2026).

війни міжнародного збройного конфлікту, укладення за наслідками перемовин угоди між Україною і Російською Федерацією існує не лише в Україні, а й у Європі, загалом у світі, про що свідчать соціологічні дослідження, політологічні думки та публічно висловлені позиції представників різних політичних сил – як у державах – партнерах України, так і в державах, які підтримують з Російською Федерацією дружні відносини.

Водночас ґрунтовні наукові дослідження щодо перспектив укладення мирної угоди між Україною і Російською Федерацією в умовах триваючого збройного конфлікту, науково обґрунтовані пропозиції для вирішення цієї проблеми не напрацьовані. Окремі питання правових аспектів збройного конфлікту між РФ і Україною розглядали в контексті міжнародно-правової доктрини та національної правової доктрини О. Задорожній, В. Колісник, А. Кориневич, О. Кресін, З. Тропін, Т. Короткий, Аслі Озчелік, П. Батчард, Г. Х. Фокс, Т. Джонс, Й. А. Фровейн та інші дослідники.

Практичне значення наукових розробок цієї комплексної проблеми полягає в необхідності підготовки обґрунтованих пропозицій щодо її системного вирішення, забезпечення національної безпеки України загалом і воєнної безпеки насамперед в умовах збройного конфлікту, формування надійних гарантій безпеки для України, що має значення для міжнародного (регіонального) правопорядку у Європі, вирішення питань, які стосуються відповідальності за порушення законів і звичаїв війни під час збройного конфлікту, відшкодування спричиненої шкоди, відновлення зруйнованих і пошкоджених об'єктів цивільного призначення, критичної інфраструктури тощо.

Під час дослідження використані міжнародно-правові акти, законодавчі акти, наукові публікації щодо характеру, змісту міжнародних збройних конфліктів і припинення, завершення таких збройних конфліктів, історіографічні матеріали в контексті початку, припинення та завершення міжнародних збройних конфліктів, доступні експертні висновки щодо збройного конфлікту між РФ і Україною, а також матеріали, які стосуються переговорного процесу між Україною і РФ після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну.

Збройний конфлікт між Російською Федерацією та Україною триває упродовж останніх 12 років – з лютого 2014 року. Причиною збройного конфлікту є агресія Російської Федерації проти України. З 24 лютого 2022 року після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну збройний конфлікт має ознаки високотехнологічної війни нового покоління із застосуванням усіх видів конвенційної зброї та характеризується значними втратами як серед особового складу військ, так і серед мирного населення, руйнуванням і знищенням населених пунктів на території України, знищенням цивільної інфраструктури внаслідок обстрілів, авіаційних, ракетно-дронових ударів по території України, що мають невибірковий і непропорційний характер. Збройний конфлікт супроводжується численними порушеннями

ПРАВО УКРАЇНИ • 2026 • № 4 • 145-157

законів і звичаїв війни військовослужбовцями та іншими категоріями осіб з числа збройних сил держави-агресора.

У національному законодавстві України збройний конфлікт з Російською Федерацією визначається як війна за незалежність. Відповідно до Закону України "Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу" війна за незалежність України є боротьбою за незалежність, суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України проти агресії Російської Федерації, яка розпочалась 19 лютого 2014 р. Війна є наслідком послідовної російської імперської політики, спрямованої на заперечення та знищення української державності та ідентичності Українського народу, та включає тимчасову окупацію Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та міста Севастополя; протидію агресії шляхом проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі й стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях; здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України[2].

Натомість у Російській Федерації агресію проти України визначають терміном "спеціальна військова операція"[3], не визнається на політичному та законодавчому рівнях факт агресії проти України, не визнається факт розв'язаного військово-політичним керівництвом РФ міжнародного збройного конфлікту. Більше того, причину повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. в Україну влада Російської Федерації пов'язує з нібито порушенням прав і свобод громадян на території офіційно визнаних у РФ так званих "Луганської народної республіки" та "Донецької народної республіки", а звідси – метою вторгнення російських військ на територію України задекларовано "денацифікацію", "демілітаризацію" України. Військово-політичне керівництво РФ заявляє про необхідність забезпечення гарантій безпеки РФ в умовах, які характеризуються підтримкою України більшістю держав Європи у відсічі збройної агресії РФ[4].

Необхідно звернути увагу, що відповідно до ст. 1 Конвенції про відкриття воєнних дій (III Гаазької конвенції) воєнні дії між державами не повинні розпочинатися без попереднього й чіткого повідомлення у формі або мотивованого оголошення війни, або ультиматуму з умовним оголошенням війни[5]. Зазначені вимоги III Гаазької конвенції проігноровані РФ, дії щодо

[2] Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу: Закон України від 21.08.2025 № 4579-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text> (дата звернення 27.04.2026).

[3] Путін оголосив про "спеціальну військову операцію" (ТСН, 24.02.22) <https://tsn.ua/politika/putin-ogolosiv-pro-specialnu-viyskovu-operaciyu-1985878.html> (дата звернення 27.04.2026).

[4] Роман Петренко, 'Лавров заявив, що війну не можна закінчити без "гарантій безпеки для Росії"' (Українська правда, 11.04.2026) <https://www.pravda.com.ua/news/2026/04/11/8029759> (дата звернення 27.04.2026).

[5] Конвенція про відкриття воєнних дій (III Гаазька конвенція) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b85#Text> (дата звернення 27.04.2026).

pravoua.com.ua

початку та здійснення агресії проти України приховуються в РФ за термінами, що не мають реального змісту, не відповідають фактам та існуючим обставинам.

Полярні підходи до визначення як політичних, так і юридичних основ початку збройного конфлікту між Україною і РФ відобразилися на позиціях сторін у переговорному процесі щодо завершення збройного конфлікту, укладанні мирної угоди, на якій наполягає, зокрема, в офіційних заявах адміністрація США, докладаючи певних зусиль для цього в переговорному процесі між Україною і РФ. Укладення договору про завершення збройного конфлікту з РФ, про справедливий мир прагне Україна.

Перебіг збройного конфлікту після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну засвідчив про здійснення агресії, що на практиці виявилося, зокрема, у проведенні у лютому-березні 2022 р. наступальних операцій не лише у Донецькій, Луганській областях, а й з метою захоплення столиці України Києва, населених пунктів Чернігівської, Сумської, Харківської областей, окупації частини Запорізької, Херсонської областей. Більше того, під час збройного конфлікту російським військово-політичним керівництвом організовано та проведено з порушенням норм міжнародного права так звані референдуми на окупованих територіях Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської областей та у спосіб змін до Конституції РФ зазначені території України на порушення вимог і норм міжнародного права включені до складу Російської Федерації.

Під час агресії проти України російські війська застосовують міжнародно-протиправну практику знищення населених пунктів на території України, завдання непропорційних і невибіркових авіаційних, ракетно-дронових ударів по цивільних об'єктах, по об'єктах тепловодопостачання тощо.

Міжнародна протиправність дій Російської Федерації щодо підготовки, планування, здійснення агресії проти України визнана у резолюціях Генеральної Асамблеї ООН[6], заявах Європейського Парламенту та парламентів держав Європи.

Аналіз характеру, спрямованості дій російських військ на території України та перебігу збройного конфлікту не дають жодних підстав стверджувати про наміри Російської Федерації припинити збройний конфлікт, завершити його, укласти міжнародну угоду з Україною. Жодних пропозицій, окрім капітуляції України, щодо завершення збройного конфлікту офіційні особи Російської Федерації не висловлювали та не висловлюють[7].

Водночас Президент України, уповноважені представники органів державної влади України неодноразово висловлювали і висловлюють наміри щодо завершення збройного конфлікту, укладення угоди з Російською

[6] Support for lasting peace in Ukraine: resolution A/RES/ES-11/10 adopted by the General Assembly on 24 February 2026 <https://digitallibrary.un.org/record/4103750?ln=ru&v=pdf> (accessed 27.04.2026).
[7] Russian Offensive Campaign Assessment, March 16, 2026 (n 1).

Федерацією, що стало б визначальним для забезпечення гарантій безпеки України за участю держав Європи та США.

Завершення збройного конфлікту має *воєнну, політичну та правову складові, які взаємозв'язані та взаємозалежні* (економічна складова як ресурсна основа збройного конфлікту реалізується в політичній складовій і визначає можливості воєнної складової).

Воєнна складова або ж воєнний аспект завершення збройного конфлікту полягає у фактичному припиненні воєнних дій, що на практиці є наслідком перемоги однією зі сторін збройного конфлікту за рахунок визначальної переваги у збройному протистоянні. Перемога однієї зі сторін збройного конфлікту може полягати в досягненні такого стану перебігу збройного конфлікту, коли інша сторона (переможена) втрачає спроможність до ведення воєнних дій, що стає причиною припинення участі у збройному конфлікті.

Водночас завершення збройного конфлікту може бути результатом виснаження обох сторін, коли ведення воєнних дій стає неможливим унаслідок значних, невідновних втрат обох сторін збройного конфлікту, що має наслідком фактичне припинення збройного конфлікту.

У будь-якому випадку припинення збройного конфлікту виявляється у *припиненні вогню* (ceasefire)[8], тобто у припиненні застосування збройних сил, у фактичному зупиненні воєнних дій сторонами збройного конфлікту.

Політична складова завершення збройного конфлікту синхронізується з воєнною складовою та означає досягнення цілей зовнішньої політики держави у збройному конфлікті.

Насамперед політична складова є важливою щодо прийняття рішення про завершення збройного конфлікту для держави, яка розпочала збройний конфлікт, агресію. У такому випадку військово-політичне керівництво держави-агресора має ухвалити політичне рішення щодо усунення причин збройного конфлікту, причин агресії та щодо досягнення, або ж можливості досягнення визначеної мети агресії.

Держава-агресор з урахуванням воєнної складової збройного конфлікту, за умови отримання воєнних переваг, висловлює умови завершення збройного конфлікту державі, що стала жертвою агресії.

Політична складова завершення збройного конфлікту для держави, що стала жертвою агресії, полягає у прийнятті умов, які продиктовані фактичним перебігом збройного конфлікту та які пред'явлені як вимоги державою-агресором за обставин, що свідчать про перевагу агресора у збройному конфлікті, про досягнення ним перемоги.

У такому випадку держава – жертва агресії має ухвалювати рішення щодо умов капітуляції перед агресором. Таке рішення (рішення про капітуляцію) повністю залежить від воєнної складової, від спроможності продовжити

[8] Christine Bell, 'Ceasefire' (Max Planck Encyclopedia of Public International Law) <https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e263> (accessed 27.04.2026).

pravoua.com.ua

збройний конфлікт, здійснювати відсіч збройної агресії та від готовності до цього не лише сектору безпеки і оборони держави, а й усього суспільства.

Внутрішньополітичний контекст політичної складової завершення збройного конфлікту, попри зовнішньополітичні чинники, є очевидним.

Правовий контекст (правова складова) завершення збройного конфлікту полягає в укладенні двосторонньої (за певних умов – тристоронньої, багатосторонньої) міжнародної угоди як міжнародно-правового документа, що визначить умови завершення збройного конфлікту, його наслідки у поточній, короткостроковій, середньостроковій та, за певних умов, – у довгостроковій перспективі. Водночас укладення міжнародної угоди повною мірою залежить від воєнної складової завершення збройного конфлікту та засновується на досягнутих під час збройного конфлікту перевагах або ж втратах сторін збройного конфлікту.

За будь-яких обставин розвитку збройного протистояння без фактичного припинення воєнних дій правова складова завершення збройного конфлікту, якою є укладення мирної угоди, не може бути реалізованою. Укладення міжнародної угоди про завершення збройного конфлікту під час активних дій сторін у збройному протистоянні не має прецедентів у міжнародних відносинах.

Водночас дослідники констатують, що у практиці миротворчості досі не існує чіткого визначення того, що саме становить мирну угоду, або, власне, що вона повинна містити, щоб забезпечити стійке вирішення збройного конфлікту. Звертаються до прикладу Дейтонської мирної угоди 1995 р., яка насправді складається з 11 різних угод, підписаних різними комбінаціями учасників. Водночас зазначається, що це була не єдина всеосяжна угода у складному переговорному процесі, оскільки до її підписання раніше підписувались мирні угоди, які були порушені. Миротворчий процес у Боснії до підписання заключної Дейтонської мирної угоди супроводжувався укладенням щонайменше 44 письмових угод про припинення вогню[9].

Світова практика свідчить про те, що припинення вогню сторонами збройного конфлікту є необхідною умовою подальших дій щодо можливого завершення збройного конфлікту, укладення мирної угоди. Акцентується увага на відмінності між укладенням мирної угоди та укладенням інших угод про припинення, завершення збройного конфлікту[10].

Прикладом таких поступових, послідовних дій є завершення конфлікту між Китайською Народною Республікою та Соціалістичною Республікою В'єтнам у 1979 р. Вторгнення Народно-визвольної армії Китаю на територію В'єтнаму мало усі ознаки агресії, під час якої частина території В'єтнаму

[9] C Bell, L Wise, 'Peace Processes and Their Agreements', In: Mac Ginty R, Wanis-St. John A (eds), *Contemporary Peacemaking* (Palgrave Macmillan, Cham 2022) https://doi.org/10.1007/978-3-030-82962-9_19.

[10] M Kohen, M Hébié, 'Peace Agreements and Territorial Change', In: Weller M, Retter M, Varga A (eds), *International Law and Peace Settlements* (Cambridge University Press 2021) 432–446 https://doi.org/10.1017/9781108627856.020.

була окупована, проте наступ військ КНР Збройні сили СРВ зупинили. Внаслідок активних дипломатичних дій зацікавлених держав, зокрема на той час СРСР, КНР вивела свої війська з території В'єтнаму. Упродовж року між державами неодноразово виникали прикордонні конфлікти, які не призвели до повномасштабних воєнних дій. Дипломатичні та міжпартійні відносини між КНР і СРВ були нормалізовані у 1991 р. Договір про сухопутний кордон було підписано у 1999 р. та ратифіковано у 2000 р., а договір про делімітацію Тонкінської затоки було підписано у 2000 р.[11]

Іншим прикладом укладення міжнародної угоди про завершення збройного конфлікту є Угода про встановлення миру та міждержавних відносин між Азербайджанською Республікою та Республікою Вірменія[12] (Угода) щодо урегулювання збройного конфлікту навколо Нагірного Карабаху. Угода була укладена за посередництва США у серпні 2025 р. та засвідчила про завершення міжнародного збройного конфлікту, який тривав понад 30 років.

Відповідно до Угоди Азербайджанська Республіка та Республіка Вірменія, усвідомлюючи нагальну необхідність установлення справедливого, всеосяжного та тривалого миру в регіоні, бажаючи сприяти досягненню цієї мети шляхом установлення міждержавних відносин, керуючись Статутом Організації Об'єднаних Націй, Декларацією про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН 1970 р., Заключного акта Гельсінської конференції з безпеки і співробітництва в Європі 1975 р. та Алма-Атинської Декларації від 21 грудня 1991 р., прагнучи розвивати відносини на основі норм і принципів, закріплених у цих документах, висловлюючи взаємну волю до встановлення добросусідських відносин між собою, домовилися встановити мирні міждержавні відносини на основі, зокрема, визнання, що кордони між Радянськими Соціалістичними Республіками колишнього СРСР стали міжнародними кордонами відповідних незалежних держав і були визнані такими міжнародним співтовариством, поваги до суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності міжнародних кордонів та політичної незалежності (ст. I Угоди). Азербайджанська Республіка і Республіка Вірменія (сторони) в Угоді підтвердили, що не мають жодних територіальних претензій одна до одної і не висуватимуть таких претензій у майбутньому; не будуть вчиняти жодних дій, включаючи планування, підготовку, заохочення та підтримку таких дій, які мають на меті розчленувати або порушити, повністю

[11] Stein Tønnesson, 'Sino-Vietnamese relations and the South China Sea', presented at the *South China Sea panel of the Third EUROSEAS conference,* 6 September 2001 <https://www.prio.org/publications/2271> (accessed 27.04.2026).

[12] Agreement on Establishment of Peace and Inter-State Relations between the Republic of Azerbaijan and the Republic of Armenia <https://mfa.gov.az/files/Birge%20Beyanname-ABS/Initialed%20Peace%20Agreement%20(EN).pdf> (accessed 27.04.2026).

pravoua.com.ua

або частково, територіальну цілісність або політичну єдність іншої сторони (ст. II Угоди)[13].

Важливими, окрім інших, є положення Угоди про встановлення миру та міждержавних відносин між Азербайджанською Республікою та Республікою Вірменія, які стосуються: утримання від застосування сили або погрози застосування сили проти територіальної цілісності або політичної незалежності або будь-яким іншим чином (ст. III Угоди); утримання від втручання у внутрішні справи сторін (ст. IV Угоди); зобов'язання розглянути випадки зникнення безвісти та насильницьких зникнень, що мали місце під час збройного конфлікту, визнання важливості розслідування долі зниклих осіб, включаючи пошук і повернення останків, залежно від обставин, та забезпечення справедливого правосуддя щодо цих осіб шляхом належного розслідування, як засобу примирення та зміцнення довіри (ст. IX Угоди), а також – зобов'язання відкликати, відхилити або іншим чином урегулювати усі міждержавні претензії, скарги, протести, заперечення, судові провадження та спори, пов'язані з питаннями, що існували між сторонами до підписання цієї Угоди в будь-якому судовому органі, не ініціювати таких претензій, скарг, протестів, заперечень, судових проваджень і не брати участі в будь-якій формі в таких претензіях, скаргах, протестах, запереченнях, судових процесах, ініційованих проти іншої сторони будь-якою третьою стороною, не вживати, не заохочувати й не брати участі будь-яким чином у будь-яких ворожих діях одна проти одної, що суперечать цій Угоді, у дипломатичній, інформаційній та інших сферах (ст. V Угоди)[14].

Зазначені положення Угоди про встановлення миру та міждержавних відносин між Азербайджанською Республікою та Республікою Вірменія наочно свідчать про те, що предметом мирних угод про завершення збройного конфлікту є вирішення територіального питання на основі визнання суверенітету, політичної незалежності держав – сторін збройного конфлікту, невтручання у внутрішні справи держав, незастосування сили в подальшій перспективі у двосторонніх відносинах.

Мирна угода про завершення збройного конфлікту має визначити шляхи вирішення питань, які стосуються вчинення злочину агресії, воєнних та інших міжнародних злочинів під час збройного конфлікту. *Без вирішення комплексу зазначених питань укладення мирної угоди між сторонами міжнародного збройного конфлікту втрачає предметність і не має ні політичного, ні правового змісту.*

Тому укладення міжнародної угоди щодо завершення збройного конфлікту між РФ і Україною без вирішення питання територіальної цілісності України, як жертви агресії, без правового визначення належності окупова-

[13] Agreement on Establishment of Peace and Inter-State Relations between the Republic of Azerbaijan and the Republic of Armenia <https://mfa.gov.az/files/Birge%20Beyanname-ABS/Initialed%20Peace%20Agreement%20(EN).pdf> (accessed 27.04.2026).
[14] Ibid.

них РФ внаслідок агресії територій України є неможливим[15], як і неможливим є укладення мирної угоди між РФ і Україною без визначення перспективи щодо гарантій безпеки України, яка стала жертвою агресії РФ.

Аналіз норм міжнародного права і положень чинного національного законодавства не дають підстав для висновку про можливість укладення Україною міжнародної угоди з РФ з визнанням окупованих агресором територій як територій, що належать РФ. Така угода може бути виключно наслідком політичного та юридичного визнання перемоги у збройному конфлікті Російської Федерації, що не відповідає натепер перебігу збройного конфлікту, про що свідчить, як зазначалось, його воєнна складова.

Збройна агресія РФ проти України зруйнувала основи регіональної безпеки та засвідчила про кризу світового правопорядку. Регіональна безпека в Європі засновувалась на результатах Другої світової війни, перемоги над нацистською Німеччиною, що було визначено державами антигітлерівської коаліції під час Потсдамської конференції – США, СРСР та Великою Британією[16].

Напередодні збройної агресії проти України й під час збройного конфлікту військово-політичне керівництво РФ заявило та продовжує заявляти про необхідність забезпечення безпеки РФ через можливе розширення Північно-атлантичного альянсу (НАТО) внаслідок прийняття України до складу альянсу. Такі заяви не мають реального змісту, однак позиція РФ підлягає обговоренню та потребує за умови подальшого твердження РФ про необхідність забезпечення безпеки РФ прийняття відповідного міжнародно-правового рішення. Водночас руйнування післявоєнного устрою Європи внаслідок агресії РФ проти України та окупації РФ територій України потребують участі усіх держав Європи у вирішенні перспектив міжнародного порядку в Європі. Така участь держав Європи, Європейського Союзу, а також США, як активного учасника післявоєнного устрою Європи, Великої Британії, Туреччини як впливової держави для забезпечення регіональної безпеки, може стати основою переговорного процесу про завершення збройного конфлікту між РФ і Україною з визначенням реальних гарантій безпеки для України на коротко- та середньострокову перспективу.

Висновки. Завершення збройного конфлікту між РФ і Україною має взаємозв'язані воєнну, політичну та правову складові, серед яких визначальною є воєнна складова. Правові аспекти завершення збройного конфлікту між РФ і Україною полягають в укладенні міжнародної угоди, що передбачає попередні домовленості сторін збройного конфлікту про припинення збройного конфлікту, а також у вирішенні питань щодо відповідальності

[15] Patrick Butchard, 'Peace deals, territorial changes, and international law' (Commons Library Research Briefing, 4 December 2025) <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10419/CBP-10419.pdf> (accessed 27.04.2026).

[16] A Klafkowski, 'The Potsdam Agreement as Reflected in Peace Treaties' [2019] 10 Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Im. Adam Mickiewicza 279–295 https://doi.org/10.14746/ppuam.2019.10.10.

pravoua.com.ua

за міжнародні злочини, вчинені під час збройної агресії. Завершення збройного конфлікту між РФ і Україною безпосередньо залежить від досягнення цілей, які ставила перед собою РФ на початку збройного конфлікту, та від можливої зміни мети агресії проти України під час перебігу збройного конфлікту через неможливість досягти первинної мети. Відсутність офіційного (публічного) визнання військово-політичним керівництвом РФ факту збройного конфлікту, розв'язаного проти України, не є відповідно до міжнародної практики завершення збройних конфліктів перешкодою для його завершення, укладення мирної угоди. Укладення мирної угоди між Україною і Російською Федерацією повною мірою залежить від позиції військово-політичного керівництва РФ, формування такої договірної позиції перебуває під впливом США. Участь США в переговорному процесі між Україною і РФ є необхідною для досягнення сторонами узгодженості позицій щодо завершення збройного конфлікту та підписання мирної угоди. Завершення збройного конфлікту між РФ і Україною, підписання мирної угоди безпосередньо впливає на забезпечення міжнародної (регіональної) безпеки у Європі, що потребує участі ЄС (держав – членів ЄС) у миротворчому процесі між Україною і РФ. Незважаючи на неготовність РФ до підписання мирної угоди з Україною через недосягнення визначеної військово-політичним керівництвом РФ мети повномасштабного вторгнення в Україну, відсутність спроможностей, насамперед економічних, продовжувати збройну агресію може розглядатися як обставина, що спонукає РФ за певних обставин до припинення збройного конфлікту. Припинення збройного конфлікту необхідно розглядати в контексті розведення збройних сил сторін збройного конфлікту – РФ і України відповідно до досягнутих домовленостей у переговорному процесі. Припинення збройного конфлікту може бути предметом окремої угоди між РФ і Україною, що не потребує залученості до підписання такої угоди керівництва держав – сторін збройного конфлікту, а також – третіх держав. Водночас участь третіх держав у міжнародно-правовому урегулюванні припинення збройного конфлікту між РФ і Україною є необхідною в контексті гарантування безпеки Україні після припинення збройного конфлікту. Міжнародне право та законодавство України не передбачають легітимації факту окупації РФ території України. Для визнання окупованих територій України як таких, що належать РФ, немає правових підстав, а тому відмова України від окупованої території не може бути предметом міжнародної угоди про завершення збройного конфлікту, не може бути предметом угоди про припинення збройного конфлікту. Заявлена військово-політичним керівництвом РФ одна з умов завершення збройного конфлікту з Україною – встановлення міжнародних гарантій безпеки Російській Федерації спонукає до проведення міжнародної конференції за участю зацікавлених держав і міжнародних (регіональних) організацій, які впливають на формування та підтримання таких гарантій безпеки в регіоні.

Проведення відповідної міжнародної конференції можливе виключно за умови завершення або стійкого припинення збройного конфлікту між РФ і Україною. Для України проведення міжнародної конференції з урегулювання збройного конфлікту з РФ може створити міжнародно-правові умови щодо ухвалення колективного рішення про гарантії безпеки після завершення збройного конфлікту на коротко- та середньострокову перспективу.

REFERENCES

Bibliography

Edited books

1. Bell C, Wise L, 'Peace Processes and Their Agreements', In: Mac Ginty R, Wanis-St. John A (eds), *Contemporary Peacemaking* (Palgrave Macmillan, Cham 2022) https://doi.org/10.1007/978-3-030-82962-9_19.
2. Kohen M, Hébié M, 'Peace Agreements and Territorial Change', In: Weller M, Retter M, Varga A (eds), *International Law and Peace Settlements* (Cambridge University Press 2021) 432–446 https://doi.org/10.1017/9781108627856.020.

Journal articles

3. Klafkowski A, 'The Potsdam Agreement as Reflected in Peace Treaties' [2019] 10 Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Im. Adam Mickiewicza 279–295 https://doi.org/10.14746/ppuam.2019.10.10.

Conference papers

4. Tønnesson S, 'Sino-Vietnamese relations and the South China Sea', presented at the *South China Sea panel of the Third EUROSEAS conference,* 6 September 2001 <https://www.prio.org/publications/2271> (accessed 27.04.2026).

Encyclopaedias

5. Bell C, 'Ceasefire' (Max Planck Encyclopedia of Public International Law) <https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e263> (accessed 27.04.2026).

Newspaper articles

6. Petrenko Roman, Lavrov zaiavyv, shcho viinu ne mozhna zakinchyty bez "harantii bezpeky dlia Rosii" (Ukrainska pravda, 11.04.2026) <https://www.pravda.com.ua/news/2026/04/11/8029759> (accessed 27.04.2026) (in Ukrainian).
7. Putin oholosyv pro "spetsialnu viiskovu operatsiiu" (TSN, 24.02.22) <https://tsn.ua/politika/putin-ogolosiv-pro-specialnu-viyskovu-operaciyu-1985878.html> (accessed 27.04.2026) (in Ukrainian).

Websites

8. Butchard P, 'Peace deals, territorial changes, and international law' (Commons Library Research Briefing, 4 December 2025) <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10419/CBP-10419.pdf> (accessed 27.04.2026).
9. Russian Offensive Campaign Assessment (Institute for the Study of War. ISW, March 16, 2026) <https://understandingwar.org/research/russia-ukraine/russian-offensive-campaign-assessment-march-16-2026> (accessed 27.04.2026).

Pavlo Bohutskyi

THE LEGAL ASPECTS OF ENDING THE ARMED CONFLICT CAUSED BY THE RUSSIAN'S AGGRESSION AGAINST UKRAINE

Abstract. The armed conflict caused by the Russian Federation's aggression against Ukraine has the general and specific characteristics, as defined by the provisions of international law and national legislation.

The epistemology of the general characteristics of the armed conflict between the Russian Federation and Ukraine confirms existing approaches to the characterisation of armed conflict, primarily in international law, however, it does not, in essence, provide grounds for identifying the specific features that are significant for the doctrinal diagnosis of its nature, commencement, course and conclusion. In fact, every armed conflict requires a specific approach to establishing not only its military and political aspects, but also its legal aspects, which is reflected in the forecasting of the end of the armed conflict and in the legal classification of the actions of the parties to the armed conflict.

The legal aspects of ending the armed conflict are reflected in the possibility of concluding an international agreement, such as a peace treaty, and are set out in the text of such an international document.

The ending of the armed conflict with the Russian Federation is of particular significance for Ukraine. The consequences for Ukraine of the armed conflict caused by the Russian Federation's aggression are currently characterised by by heavy human losses, the destruction of critical infrastructure and the energy system, the occupation of territory, and significant economic losses.

Instead, the Russian Federation's stance since the start of the armed conflict and throughout its course has been characterised by hybrid actions, which were cloaked in ideological rhetoric and empty statements about its own security; and, from 24 February 2022, by the need to carry out the so-called "denazification" and "demilitarisation" of Ukraine. At the same time, there is no mention in the Russian Federation's official political and legal doctrines of the fact that an armed conflict with Ukraine is taking place, nor of the aim of the aggression against Ukraine – the destruction of Ukrainian statehood.

The legal aspects of ending the armed conflict caused by the Russian Federation's aggression against Ukraine depend on the military and political components of the conflict's course and are determined by the economic component, which is decisive in the aggressor's ability to continue the armed conflict.

The aim of this article is to examine and characterise the legal aspects of ending the armed conflict between the Russian Federation and Ukraine, which are complex and systematic in nature and are based on the norms and provisions of international law, on precedents existing in global practice, and take into account the norms and provisions of national legislation regarding the possible legal settlement of the armed conflict.

It is important that the ending of the armed conflict caused by the Russian Federation's aggression against Ukraine is based on security guarantees for the victim of that aggression, namely Ukraine, legal certainty regarding the Russian Federation's actions concerning the objectives of the aggression and their achievement, legal safeguards for an international legal consensus on resolving territorial issues arising from the armed conflict, as well as addressing questions of accountability for international crimes committed during the armed aggression.

Keywords: armed conflict; aggression; international security; military security; war crimes; international treaty; international legal order; security guarantees.